

TEZAU LITURGIC
19 NOIEMBRIE

**VIATA
SF.CUVIOȘI
VARLAAM
DE LA SINARET
ȘI
IOASAF DIN INDIA**

ROMAN, 1993

VIATA SF.CUVIOȘI VARLAAM DE LA SINARET ȘI IOASAF DIN INDIA

La răsărit este o țară foarte mare care se cheamă India, cu popor mult, plină de tot felul de bogăție și de roduri, îndestulată mai mult decât alte țări și înconjurată cu mări, fiind aproape de hotarele Persiei. Această țară a fost luminată de Sfântul Apostol Toma, care nu lăsase pînă în sfîrșit păgînatatea idolească. Însă mulți fiind împietriți cu inima, nu primiseră învățătura cea mîntuitoare și se țineau de înșelăciunea cea idolească.

După cîtăva vreme a crescut păgînatatea mai mult ca spinii și înăbușind sămînța bunei credințe, era mai mult popor necredincios decât credincios. În această țară s-a ridicat un împărat oarecare slăvit, cu numele Avenir, cu puterea și cu bogăția mare, dar, fiind foarte cuprins de sărăcia cea sufletească, pentru că era păgîn, sluja idolilor și se închina pietrelor celor fără de suflet, iar nu lui Dumnezeu, prigonind Biserica lui Hristos, dar mai ales pe învățătorii bisericești, pe preoți și pe călugări.

Căci unii din boierii lui, crezînd în Hristos și cunoscînd deșertăciunea acestei lumi, au lăsat

toate și s-au făcut călugări, pentru care pricină a fost cuprins de mare mînie acel împărat. Și prinzînd mai mulți călugări i-a omorît, poruncind pretutindeni ca creștinii să fie siliți a se închina idolilor, și trimițînd prin toate laturile ce erau sub stăpînirea lui, scrisori către domni și stăpînitori, ca astfel cu munci și cu multe feluri de nevoi să piardă pe toți cei ce cred în Hristos și nu voiesc să se închine idolilor.

De aceea, mulți dintre credincioși se clătinau cu gîndurile și unii, neputînd să rabde chinurile, cădeau din credință. Iar alții singuri se dădeau la munci și pătîmind mult pentru Domnul, își puneau sufletul pentru El. Însă cei mai mulți, tăinuindu-și credința cea bună, de frică, slujeau Domnului în ascuns, păzînd poruncile Lui cele sfînte. Alții au fugit în locuri pustii, dar mai ales călugării, ascunzîndu-se prin munți și prin stînci, viețuiau după Dumnezeu.

În acea vreme i s-a născut împăratului un fiu de o frumusețe rară, căruia i-a dat numele Ioasaf. Și acesta, de mic arăta frumusețea cea mare a sufletului ce avea să aibă. Și adunînd împăratul foarte mulți vrăjitori și cititori în stele, i-a întrebat ce va fi pruncul care s-a născut cînd va veni în vîrstă. Iar ei, mult socotind, au zis că va fi mai mare decît toți împărații care au fost mai înainte.

Însă unul dintre acei cititori în stele care era mai înțelept, a zis către împăratul, nu din citirea stelelor, ci din descoperirea lui Dumnezeu:

"Pruncul ce s-a născut nu va trăi în împărăția ta, ci într-alta mai bună și fără seamăn de mare; căci credința creștinească ce se prigonește de tine o va primi și nădăjduiesc că nu va minți această proorocie a mea".

Împăratul, auzind că fiul său va fi creștin, s-a mîhnit foarte mult și se gîndea ce să facă pentru a nu se împlini acea proorocie. Și a socotit astfel:

A zidit un palat deosebit de frumos, care avea o mulțime de camere luminate, ca acolo să fie crescut Ioasaf. Apoi, începînd el a crește și a veni în înțelegere, a pus pe lîngă dînsul păzitori și slugi, tineri și frumoși la chip, cărora le-a poruncit ca să nu lase pe nimeni să intre la dînsul și să nu vadă pe nimeni decît numai pe dînșii. Apoi le-a mai poruncit să nu-i arate nimic din cele ce sînt în această viață, nici moarte, nici bătrînețe, nici boală, nici altceva care ar fi putut să-i taie veselia, ci toate cele frumoase și de veselie să le pună înaintea lui, pentru ca totdeauna cu acelea îndulcindu-se și săturîndu-se mintea lui, să nu poată gîndi la cele ce vor să fie.

Încă mai porunci ca nimeni să nu îndrăznească să grăiască vreun cuvînt pentru Hristos, pentru ca niciodată să nu audă de numele Lui, căci pe Hristos, mai mult decît pe orice, se sîrguia să-L ascundă, temîndu-se să nu se împlinească proorocia cititorului în stele. Și dacă se va întîmpla a se îmbolnăvi vreunul dintre cei ce îi slujeau lui, îndată porunceă de înlătura pe cel bolnav, iar în locul aceluia dădea pe alt tînăr frumos la chip, ca nimic urît să nu vadă ochii fiului său.

Aflînd că în pămîntul lui se mai află rămași încă unii din călugări - a căror urmă socotea că nu mai există -, s-a umplut de mînie și a trimis degrabă propovăduitori prin toate cetățile și laturile, poruncind ca, după trei zile, nimeni din tagma călugărească să nu se afle în împărăția lui; iar de se vor afla vreunii după acele zile, pe aceia cu foc și cu sabie să-i omoare, căci aceia, zicea el, învață pe oameni să cinstească pe Cel răstignit ca pe un Dumnezeu.

Petrecînd fiul împăratului în acele palate ce erau pregătite pentru dînsul, a înaintat cu vîrsta și a învățat toată învățătura etiopiană și persană. El era înțelept la minte și înfrumusețat cu toate obiceiurile cele bune. Dar cugeta în sine, pentru ce tatăl său a poruncit să fie păzit în acea închisoare și să nu aibă voie să iasă de acolo. Despre aceasta

a întrebat pe unul din pedagogii ce erau pe lângă dînsul. Acela, văzînd pe tînărul că are înţelegere desăvîrşită şi este foarte bun, i-a mărturisit toate cu de-amănuntul, de cele ce a proorocit un cititor în stele pentru dînsul, cînd s-a născut, şi cum a ridicat tatăl său această prigoană asupra creştinilor, dar mai ales asupra călugărilor, încît pe mulţi i-a omorît, iar pe ceilalţi i-a izgonit din pămîntul său, temîndu-se ca nu cumva să se facă şi el creştin.

Auzind acestea, fiul împăratului a tăcut şi toate vorbele acelui tînăr ascunzîndu-le în inima sa, cugeta mereu la ele. Iar tatăl său adeseori îl cerceta căci îl iubea foarte mult. În una din zile Ioasaf a zis către tatăl său: "Părintele meu, voiesc să ştiu de la tine un lucru de care totdeauna am mîhnire". Iar tatăl său, fiind atins la inimă de cuvintele acestea, a zis: "Spune-mi, fiule mult iubite, ce mîhnire te cuprinde şi degrabă mă voi sîrgui a o preface în bucurie". Iar fiul său a zis: "Care este pricina închiderii mele şi de ce mă păzeşti înlăuntrul acestor ziduri, ca să nu ies de aici şi să nu văd nimic?" Tatăl său a zis: "Nu voiesc, fiule, ca să vezi ceva din cele ce pot să-ţi întristeze inima şi să-ţi răpească veselia; pentru că doresc să petreci toată viaţa în plăceri şi în tot felul de bucurie şi veselie".

Iar fiul a zis către tatăl său: "Să știi bine, tată, că această închisoare nu-mi aduce bucurie și veselie, ci îmi face atîta mîhnire și necaz, încît și mîncarea și băutura mi se pare amară; pentru că doresc să văd toate cele ce sînt afară de aceste porți. Deci dacă nu voiești să pier de mîhnire, poruncește să ies oriunde voi vrea și să-mi îndulcesc sufletul de vederea celor ce nu le-am văzut pînă acum".

Împăratul, auzind aceasta, s-a mîhnit și cugeta în sine că dacă îl va opri să iasă, îl va umple de și mai mare necaz și mîhnire și a zis către fiul său: "Să fie, fiule, după dorința ta". Și îndată a poruncit să aducă cei mai aleși cai și să pregătească toate cele ce se cuvin cinstei împărătești ca să meargă neoprit oriunde va vrea. Apoi a poruncit celor ce erau împreună cu dînsul ca nimic supărător să nu fie în întîmpinarea lui, ci toate cele bune și frumoase, care veselesc inima și ochii, să-i arate lui. Și încă a poruncit să se facă dansuri și cîntece cu tot felul de organe muzicești ca să meargă înaintea lui, precum și tot felul de priveliști, ca astfel cu acestea să se desfăteze mintea lui.

Cu astfel de cinste și petrecere, ieșind adeseori fiul împăratului, într-una din zile, nebăgînd de seamă slugile lui, a văzut doi bărbați, din care unul era lepros iar altul orb. Deci a întrebat pe cei ce erau cu dînsul: "Cine sînt aceia și din ce pricină sînt

aşa?" Iar ei, nemaiputînd să tînuiască suferinţa omenească, au zis: "Acestea sînt suferinţe omeneşti ce vin oamenilor din slăbiciunea trupului". Apoi a întrebă tînărul: "Dar tuturor oamenilor li se întîmplă suferinţe de acestea?" Iar ei au zis: "Nu tuturor, ci numai celor ce li se vatămă sănătatea din oarecare pricini". Şi iarăşi a întrebă Ioasaf, zicînd: "Dar dacă nu se întîmplă aceasta tuturor oamenilor, ci numai unora, apoi ştiu aceia pe care îi ajung aceste rele sau deodată vin fără de ştire asupra omului?" Iar ei au zis: "Care din oameni poate să ştie cele ce vor să fie?" Şi a încetat fiul împăratului de a mai întreba. Atunci suferea cu inima de acest lucru neobişnuit ce-l văzuse şi s-a schimbat chipul feţei lui.

Nu după multe zile, iarăşi mergînd pe cale, a întîmpinat pe un om foarte bătrîn, cu faţa zbîrcită şi cu picioarele slăbănogite, gîrbov, cu totul încărunţit şi cu dinţii căzuţi, care grăia cu zăbavă. Văzîndu-l tînărul, s-a înspăimîntat şi a poruncit să aducă pe acel bătrîn aproape de sine şi a întrebă pe cei care l-au adus: "Cine este acesta şi pentru ce este astfel?" Iar cei ce erau cu dînsul au zis: "Acesta are mulţi ani acum şi scăzîndu-i cîte puţin virtutea lui şi slăbindu-i mădularele, a ajuns la bătrîneţe, precum îl vezi".

Iar tînărul a zis: "Ce va face de aici înainte bătrînul acesta dacă va trăi mai mulți ani?" Iar ei au zis: "Nimic altceva, fără numai moartea îl va răpune pe el". Tînărul a întrebat: "Dar tuturor oamenilor le stă moartea înainte sau numai unora li se întîmplă?" Iar ei au răspuns: "De nu va întîmpina pe om moartea în vremea tinereților, apoi este cu neputință a nu veni la bătrînețe, îndelungîndu-se anii lui".

Tînărul a întrebat: "Dar în cîți ani vin acestea asupra cuiva? Și dacă negreșit stă înaintea omului moartea, apoi oare nu este vreun meșteșug să scape omul de moarte și să nu vină în această nevoie?" Iar aceia au zis către dînsul: "La optzeci de ani sau la o sută, oamenii vin în aceste bătrîneți și după aceasta mor; și nu poate fi altfel, pentru că moartea este o datorie firească și venirea ei este neapărată".

Cînd a văzut și a auzit acestea toate, tînărul cel înțelept, oftînd din adîncul inimii a zis: "Dacă acestea sînt așa, apoi amară este viața aceasta și plină de toată durerea. Deci, cum poate cineva a fi fără nevoie, fiind totdeauna în așteptarea morții, a cărei venire nu numai că este neapărată, ci și neștiută, precum ați zis?"

Deci s-a dus în palaturile sale și s-a mîhnit cugetînd la moarte și astfel grăia în sine: "Dacă toți mor, apoi și eu voi muri și încă nu știu cînd voi muri; iar dacă voi muri, cine va mai pomeni de mine, că după multă vreme, toate se uită. Oare nu este altă viață după moarte și altă lume?" Tînărul era foarte tulburat de aceste gînduri, însă n-a spus părintelui său, ci numai pe pedagogul său îl întreba de multe ori, ca să-i spună lui despre toate și să-i întărească mintea ce slăbise de gînduri. Iar el zicea: "Ți-am spus mai înainte că tatăl tău pe acei pustnici înțelepți care totdeauna cugetînd la unele ca acestea, pe unii i-a omorît, iar pe alții cu mînie i-a îngrozit; și acum nu știu pe nimeni dintre aceștia între hotarele acestea".

Umplîndu-se Ioasaf de multă mîhnire, se rănea cumplit cu sufletul și era în nedumerire neîncetat. Pentru aceea toate cele dulci și frumoase ale acestei lumi erau înaintea ochilor lui ca niște lucruri zădarnice și urîciune. Iar Dumnezeu, Care voiește să se mîntuiască toți și să vină la cunoștința adevărului, ca un iubitor de oameni și milostiv, a povățuit pe acest tînăr la calea cea dreaptă în acest chip.

Era în acea vreme un călugăr înțelept și desăvîrșit în fapte bune, cu numele Varlaam, care era preot și viețuia în pustia Sinaretului. Acela, fiind

povățuit prin oarecare descoperire dumnezeiască, înștiințându-se de fiul împăratului, a ieșit din pustie, și schimbându-și hainele sale, s-a prefăcut că este negustor. Și intrînd într-o corabie, s-a dus în împărăția Indiei. Apoi sosind la cetatea unde avea fiul împăratului palate, a petrecut acolo multe zile și a ispitit cu dinadinsul toate cele pentru dînsul și care sînt cei mai de aproape de el.

Înștiințându-se despre pedagogul cel mai sus pomenit, că este mai aproape decît toți de fiul împăratului, s-a apropiat de dînsul îndeosebi și i-a zis: "Voiesc să știi, domnul meu, că eu sînt negustor și am venit dintr-o țară îndepărtată. Și am la mine o piatră scumpă, căreia alta niciodată nu a existat, și nimănui pînă acum n-am arătat-o; dar ție îți spun de dînsa căci te văd bărbat înțelept și priceput. Deci, du-mă la fiul împăratului și-i voi da lui această piatră al cărei preț nimeni nu poate să-l prețuiască, pentru că fără de asemănare covîrșește toate lucrurile frumoase și de mare preț; căci orbilor le dă vedere, surzilor auzire, mușilor grăire, celor neputincioși sănătate și chiar pe diavoli izgonește din oameni. Pe lîngă acestea, pe cel fără de minte îl înțelepțește și toate cele bune și dorite le dăruiește celui ce o are pe ea".

Pedagogul a zis către dînsul: "Te văd om bătrîn, iar vorbele tale arată că te lauzi fără de măsură. Căci

eu, cîte pietre scumpe și mărgăritare de mare preț am văzut și le-am avut, dar piatră care să aibă astfel de puteri precum ai zis tu, nici nu am văzut, nici nu am auzit. Însă arată-mi-o și dacă va fi după cuvîntul tău, degrabă te voi duce la fiul împăratului și te vei învrednici de la dînsul de cinste și vei lua plată".

Iar Varlaam a zis: "Bine ai zis că n-ai văzut nici n-ai auzit nicăieri de o piatră ca aceasta; însă crede cuvintelor mele, că o am, nu mă laud și nici nu mint la bătrînețele mele, ci adevărul grăiesc. Iar fiindcă ai cerut să o vezi, ascultă cuvîntul meu. Această piatră de mare preț, pe lîngă lucrările și puterile spuse mai înainte, mai are și această putere, că nu poate îndată să o vadă acela care nu are ochii sănătoși și trupul curat cu totul. Pentru că, dacă unul ca acesta va căuta îndată spre această piatră scumpă, apoi își pierde și vederea ochilor și mintea. Iar eu, știind meșteșugul doctoriei, văd că nu sînt sănătoși ochii tăi și mă tem a-ți da piatra mea, ca să nu fii pricină orbirii tale. Dar despre fiul împăratului am auzit că are viață curată, ochi sănătoși și vedere luminată; pentru aceasta lui voiesc a-i arăta această comoară, iar tu nu fii nepurtător de grijă, ca să nu lipsești pe domnul tău de o comoară ca aceasta".

El a zis către bătrînul: "Dacă acestea sînt așa, apoi nu-mi arăta piatra, pentru că m-am întinat cu multe necurății și vederea n-o am sănătoasă, precum ai zis; iată eu cred cuvintelor tale și nu mă voi lenevi a spune domnului meu". Intrînd în palat pedagogul, a spus lui Ioasaf toate cu de-amănuntul. Iar el, auzind acele cuvinte, a simțit în inimă o oarecare bucurie duhovnicească, și a poruncit ca degrabă să aducă înăuntru pe negustorul acela.

Deci, Varlaam a intrat la feciorul împăratului și s-a închinat lui, apoi l-a felicitat cu cuvinte înțelepte și frumoase, iar fiul împăratului i-a poruncit să șadă. Ieșind pedagogul afară, a zis Ioasaf către bătrîn: "Arată-mi piatra cea de mare preț, despre care ai grăit pedagogului meu mari și minunate lucruri". Iar Varlaam a început să vorbească către dînsul așa: "Toate cele spuse de mine o, împărate, sînt adevărate și fără de îndoială; căci nu se cuvine a grăi minciună înaintea măririi tale. Însă mai înainte, pînă ce nu voi cunoaște gîndul tău, nu pot a-ți arăta taina cea mare, căci Stăpînul meu a zis: *Ieșind semănătorul să semene sămînța sa, și cînd semăna el, unele semințe au căzut lîngă cale și păsările cerului le-au mîncat; iar altele au căzut pe piatră și, răsărind, s-au uscat, pentru că nu aveau umezeală; altele au căzut în spini și aceștia le-au*

înăbușit; iar altele au căzut pe pământ bun și au dat rod însutit.

Deci, de voi afla și eu în inima ta pământ bun și roditor, nu mă voi lenevi a semăna în tine sămînța cea dumnezeiască și a-ți arăta taina cea mare. Iar de-ți va fi pământul pietros și plin de spini, sau de lîngă cale, călcat de toți cei ce trec pe dînsa, apoi mai bine este în acest fel de pământ a nu pune nicidecum sămînța mîntuitoare și a nu o da spre răpirea păsărilor și a dobitoacelor înaintea cărora îmi este poruncit a nu arunca mărgăritarul nicidecum. Însă nădăjduiesc a afla în tine pământ bun, încît și sămînța cuvîntului vei primi și piatra cea fără de preț vei vedea; apoi cu raza luminii ei te vei lumina și rod însutit vei aduce; căci pentru tine multă osteneală am luat și lungă cale am venit ca să-ți arăt cele ce n-ai văzut și să te învăț cele ce n-ai auzit niciodată".

Ioasaf a zis către dînsul: "Eu, cinstite bătrînule, sînt cuprins de negrăită dorință ca să aud cuvinte noi și bune și foc arde înăuntru în inima mea, aprinzîndu-mă a ști oarecare lucruri de trebuință. Dar n-am aflat pînă acum un om care să poată să-mi spună despre acestea ce am în mintea mea și să mă povățuiască pe calea cea dreaptă. Iar de aș afla pe unul ca acela, apoi cuvintele auzite de la dînsul nu le-aș da păsărilor, nici dobitoacelor, nici

m-aș arăta pietros și plin de spini, precum ai zis tu, ci le-aș păzi în inima mea. Tu, dacă știi ceva de acest fel, nu ascunde de mine, ci spune-mi căci am auzit despre tine că ai venit din pământ depărtat și îndată s-a bucurat sufletul meu și am bună nădejde că voi dobîndi prin tine ceea ce doresc. De aceea te-am adus degrabă la mine și te-am primit cu veselie, ca pe nici unul dintre cunoscuții mei și chiar dintre cei care au crescut împreună cu mine.

Atunci Varlaam, deschizîndu-și gura plină de darul Duhului Sfînt, a început a-i spune despre Dumnezeu Care a făcut toate și despre toate cele ce s-au făcut de la începutul lumii: despre călcarea de poruncă a lui Adam și izgonirea lui din rai, despre strămoși și despre prooroci. Apoi despre întruparea Fiului lui Dumnezeu din Preacurata Fecioară, despre patimile Lui cele de bunăvoie și Înviere, despre Sfînta Treime și Botez și despre toate tainele sfîntei credințe, precum se scrie mai pe larg în istoria Sfîntului Ioan Damaschin; căci Varlaam era foarte înțelept și iscusit în Sfînta Scriptură.

El, arătînd lucrurile cu pilde și cu asemănări frumoase, apoi înfrumusețînd cuvintele cu sfătuiri dulci, a muiat ca ceara inima fiului împăratului, care, cu cît mai mult îi povestea, cu atît îl asculta mai cu luare aminte și mai cu plăcere. Iar la sfîrșit

a cunoscut fiul împăratului că aceea este piatra cea de mare preț, adică Domnul nostru Iisus Hristos; căci a strălucit lumina în sufletul lui și i-a deschis ochii minții, încât a crezut fără de îndoială tuturor celor povestite de Varlaam.

Apoi, sculându-se de pe scaunul său, s-a apropiat de prea înțeleptul bătrîn și cu bucurie îmbrățișându-l, a zis: "O, preacinstite între oameni, aceasta este, precum mi se pare, piatra cea de mare preț pe care ai ascuns-o și nu o arăți oricui care ar voi să o vadă, ci numai celor vrednici, care au sănătoase simțirile cele sufletești. Că iată, cum au venit cuvintele tale în auzul meu, a intrat o lumină preadulce în inima mea și acoperămîntul necazului meu celui mare, care de multă vreme zăcea în mine, degrabă s-a luminat. Deci, dacă bine cuget acestea, spune-mi; iar de știi încă ceva mai bun, arată-mi".

Varlaam, lungind mai mult cuvîntul, i-a spus despre moartea cea bună și despre cea rea, despre învierea cea de obște a tuturor, despre viața cea veșnică și despre răsplătirea dreptilor și munca păcătoșilor. Și așa l-a adus, prin aceste cuvinte, la mare umilință și zdrobire de inimă, încât cu totul s-a umplut de lacrimi și a plîns din destul. Apoi a mai adăugat și despre deșertăciunea și nestatornicia lumii acesteia, despre lepădarea de

dînsa și de viața călugărească și pustnicească. Iar Ioasaf punea în inima sa toate cuvintele lui Varlaam, ca pe niște pietre scumpe în vistierie. Atît de mult s-a îndulcit de vorba lui și-l iubea, încît nu voia a se mai despărți de dînsul, ci dorea să-l aibă totdeauna împreună cu sine și să asculte învățăturile lui. Apoi l-a întrebat de viața pustnicească, de hrană și îmbrăcăminte, zicînd: "Ce fel este hrana ta și a celor dimpreună cu tine? De unde aveți haine și spune-mi în ce fel sînt?"

Iar Varlaam a zis: "Hrana noastră este din rodurile copacilor și din verdețurile ce cresc prin pustie. Dacă cineva dintre cei credincioși ne aduce puțină pîine, noi o primim ca trimisă din purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Iar hainele noastre sînt din trențe de păr și din piei de oaie și de capră, cu totul vechi și cîrpite, și vara și iarna tot de un fel. Iar această haină cu care sînt acoperit pe deasupra, am luat-o de la un mirean pentru ca să nu fiu cunoscut că sînt călugăr. Că de aș fi venit aici îmbrăcat cu hainele mele, n-aș fi fost primit la tine. Iar Ioasaf a rugat pe Varlaam să-i arate hainele sale cele obișnuite, călugărești.

Atunci Varlaam, dezbrăcînd haina cea mirenească, s-a arătat lui Ioasaf ca o vedere înfricoșată, căci trupul bătrînului era cu totul uscat și înnegrit de arșița soarelui și numai pielea se ținea pe oase. Și

era îmbrăcat cu niște trențe de păr rupte și foarte aspre, de la mijloc pînă la genunchi; apoi, asemenea acestora avea și mantie în spate. Ioasaf s-a înspăimîntat de aceasta și, minunîndu-se de acea răbdare mare, a oftat, a plîns și a rugat pe bătrînul să-l ia și pe el împreună cu sine la viața cea pustnicească. Iar Varlaam a zis: "Nu pofti aceasta acum, pentru ca nu cumva să vină pentru tine de la tatăl tău vreo răutate asupra fraților noștri. Ci primește Botezul și rămîi aici, iar eu mă voi duce singur. Și cînd va voi Domnul, vei veni și tu la mine, căci cred lui Dumnezeu că și în veacul acesta și în cel ce va să fie împreună vom viețui".

Ioasaf, lăcrimînd, a zis: "Dacă așa este voia Domnului Dumnezeu, dă-mi Sfîntul Botez și ia de la mine mulțime de aur să duci fraților tăi care sînt în pustie, ca să le fie de hrană și de îmbrăcăminte". Iar Varlaam a zis: "Cei bogați dau celor săraci, iar nu cei săraci bogaților. Și tu, fiind sărac, cum voiești a ne da nouă, celor bogați? Pentru că cel mai de pe urmă din frații noștri, fără de asemănare este mai bogat decît tine. Dar nădăjduiesc spre îndurările lui Dumnezeu, că și tu, peste puțină vreme, te vei îmbogăți cu acest fel de bogăție; iar cînd te vei îmbogăți, atunci vei fi scump și nedarnic".

Ioasaf n-a înțeles cele grăite. Deci, Varlaam i-a tălmăcit astfel: "Cei ce lasă pentru Hristos toate cele pămîntești, aceia se îmbogățesc cu multe bunătăți cerești; iar cel mai mic dar ceresc este mai scump decît toate bogățiile lumii acesteia". Apoi Varlaam a mai adăugat acestea către Ioasaf: "Aurul este pricină de păcat și pentru aceea ca pe un șarpe îl lepădăm din sînul nostru; iar tu voiești să duc fraților mei șarpele acela pe care ei l-au călcat în picioare".

Deci Varlaam a sfătuit pe Ioasaf ca să se pregătească pentru Sfîntul Botez și i-a poruncit să postească și să se roage cîteva zile; iar el s-a dus la un loc ascuns și se ruga lui Dumnezeu pentru dînsul. A doua zi iarăși a venit la el și l-a învățat multe despre Dumnezeu. Apoi în toate zilele venea de îi spunea despre vestirile proorocilor și ale apostolilor, precum și propovăduirile Sfinților Părinți. Iar în ziua în care voia să-l boteze, a făcut către dînsul astfel de învățătură:

"Iată, că voiești a primi pecetea lui Hristos, a te însemna cu lumina feței Lui și a te face fiu al lui Dumnezeu și biserică a Sfîntului și de viață făcătorului Duh. Deci crede acum în Tatăl, Fiul și în Sfîntul Duh, în Sfînta și de viață începătoare Treime, Care este slăvită în trei ipostasuri și într-o Dumnezeire, despărțită adică cu ipostasurile și cu

deosebiriile firilor, iar cu ființa unită. Deci să cunoști pe Unul Dumnezeu, pe Tatăl Cel nenăscut, iar pe Unul Domnul nostru Iisus Hristos născut; lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut mai înainte de toți vecii; că din Tatăl Cel bun s-a născut Fiul Cel bun și din lumina cea nenăscută a răsărit lumina cea pururea de o ființă și din Viața cea adevărată a ieșit izvorul cel făcător de viață. Și din puterea Tatălui s-a arătat puterea Fiului, Care este strălucirea slavei și cuvânt ipostatic, din început fiind Dumnezeu și Dumnezeu fiind și fără de început și pururea deoființă, prin Care toate s-au făcut cele văzute și cele nevăzute.

Apoi să cunoști pe Unul Duhul Sfânt, Care din Tatăl purcede, Dumnezeu desăvârșit, făcător de viață și sfințitor, Atotputernic, pururea deoființă, în al Său ipostas petrecînd. Deci așa te închină, Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, în trei ipostasuri cu deosebiriile lor și într-o dumnezeire; că una este Dumnezeirea acestor trei și firea lor este una și ființa una și au o slavă, o împărăție, o putere și o stăpînire; una este dumnezeirea Fiului și a Sfîntului Duh, pentru că din Tatăl sînt. Iar Tatăl este nenăscut, Fiul născut, iar Duhul purcede.

Deci acestea așa să le crezi iar a pricepe chipul nașterii sau purcederii să nu te sîrguiești, căci este

neajuns. Ci, în dreptatea inimii, fără ispitire să primești că Tatăl și Fiul și Sfântul Duh în toate sînt una afară de nenaștere, naștere și purcedere; și că Unul născut Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu S-a pogorît pe pămînt pentru mîntuirea noastră, cu bunăvoința Tatălui și cu lucrarea Sfîntului Duh.

Apoi mai presus de fire S-a zămislit în pîntecele Sfintei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu și fără de stricăciune S-a născut dintr-însa, făcîndu-Se om desăvîrșit. Căci precum este Dumnezeu desăvîrșit, așa S-a făcut și om desăvîrșit din două firi, adică din cea dumnezeiască și din cea omenească, și în două firi înțelegătoare, libere și lucrătoare; și după toate avînd săvîrșire, după fiecare deosebire și voie și cuvînt și stăpînire; apoi fiind și după Dumnezeire și după omenire într-o alcătuire.

Acestea fără ispitire primește-le și nici într-un chip nu întreba a le pătrunde, cum S-a pogorît Fiul lui Dumnezeu și S-a făcut om din sîngele fecioresc, fără prihană; sau în ce chip cele două firi s-au unit într-o alcătuire, pentru că noi am învățat a le ține cu credință acestea ce s-au dat nouă prin dumnezeieștile Scripturi; iar a le înțelege sau a le grăi, nu putem. Crede dar, că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om pentru milostivirea Sa și a primit toate pătimirile firii omenești, afară de păcat; căci a

flămînzit, a însetat, a dormit, S-a ostenit, S-a mîhnit cu firea omenească, și a fost dus la moarte pentru păcatele noastre, a fost răstignit, a gustat moarte și a fost îngropat; iar cu Dumnezeuirea a fost fără patimă și neschimbat. Căci n-a fost pătimirea în firea cea fără de moarte, ci firea omenească o mărturisim că a pățimit și s-a îngropat; iar cu dumnezeiasca pătimire a înviat din morți în nestrîcăciune, S-a înălțat la ceruri și iarăși va să vină cu slavă să judece viii și morții și să răsplătească fiecăruia cu dreaptă măsură, după faptele lui; căci vor învia morții și se vor scula cei care sînt în mormînt.

Deci, cei care au păzit poruncile lui Hristos și cu dreaptă credință s-au dus din lumea aceasta, vor moșteni viața cea veșnică; iar cei care s-au întinat în păcate și care s-au abătut de la dreapta credință, vor merge la muncă veșnică. Și să nu crezi că răutatea are oarecare stăpînire, nici să o socotești pe dînsa a fi fără de început sau înființată de la sine, sau să-și fi luat începutul de la Dumnezeu; ci din faptele noastre este aceasta, prin lucrarea diavolului, că dintr-a noastră neluare aminte a intrat la noi. Și de vreme ce noi sîntem liberi, cu cuviință este ca de voie să alegem binele sau răul.

Pe lângă toate acestea mărturisește un Botez prin apă și prin Duh, spre iertarea păcatelor. Primește împărtășirea Preacuratelor Taine ale lui Hristos, crezînd cu adevărat că este Trupul și Sîngele lui Hristos, Dumnezeuul nostru, pe care l-a dat credincioșilor spre iertarea păcatelor. Pentru că în noaptea în care S-a vîndut, cu lege a așezat sfinților Săi ucenici și Apostoli și tuturor celor ce aveau să creadă într-Însul și a zis: *Luați mîncăți, acesta este Trupul Meu, care se frînge pentru voi, pentru iertarea păcatelor.* La fel, luînd paharul, a dat lor, zicînd: *Beți dintru acesta toți, acesta este Sîngele Meu, care pentru voi și pentru mulți se varsă, pentru iertarea păcatelor. Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea.*

Deci acest cuvînt lucrător al lui Dumnezeu, Care pe toate le face cu puterea Sa, preface cu dumnezeiasca sfințire a cuvintelor și prin venirea Sfîntului Duh, pîinea și vinul în Trupul și Sîngele Său, care se dă spre sfințire și spre luminare celor ce se împărtășesc cu credință.

Deci, închină-te cu credință și sărută sfînta închipuire a lui Dumnezeu Cuvîntul, Care S-a făcut om pentru noi, socotind că vezi pe însuși Făcătorul în icoană; căci așa a zis unul dintre sfinți, că cîntea închipuirii trece la chipul cel dintîi. Iar chipul cel dintîi este al Aceluia a Cărui

față este închipuită; și privind spre icoana zugrăvită, trecem cu ochii minții către vederea adevărată a Aceluia al Căruia chip este zugrăvit. Deci, cu bună credință închinându-ne chipului Aceluia Care a luat trupul nostru, nu socotim ca Dumnezeu acea zugrăveală, ci chipul lui Dumnezeu Care S-a întrupat pentru noi, luînd chip de rob; pe acesta cu dragoste îl sărutăm.

Tot la fel să săruți și chipul Preacuratei Maicii Lui și ale tuturor sfinților, cu același obicei. Închină-te cu credință și chipului cinstitei și de viață făcătoarei Cruci și-l sărută pentru Cel ce S-a răstignit cu trupul spre mîntuirea neamului nostru, adică pe Hristos Dumnezeul și Mîntuitorul lumii, Care ne-a dat chipul acesta, pentru biruința asupra diavolului care se teme și se cutremură nesuferind să vadă puterea ei. În aceste porunci și cu credința aceasta te botez.

Păzește-le acestea neschimbate și nesmintite de orice eres, pînă la răsufierea ta cea mai de pe urmă. Toate învățăturile care se împotrivesc acestei credințe fără de prihană, să le urăști și străine să le socotești, pentru că Apostolul a zis: *Că, înger din cer de vă va vesti vouă altceva decît ceea ce am binevestit eu, anatema să fie.* Căci nu este altă bună vestire, nici altă credință afară de cea mărturisită de Apostoli și venită de la

purtătorii de Dumnezeu părinți la diferite soboare și dată soborniceștii Biserici".

Zicînd acestea Varlaam și învățîndu-l simbolul dreptei credințe, cel așezat de Sinodul de la Niceea, l-a botezat în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, în baia ce era în grădina lui și a venit peste dînsul darul Sfîntului Duh. Intrînd apoi în camera lui, a săvîrșit Dumnezeiasca Liturghie și l-a împărtășit cu Preacuratele și de viață făcătoarele Taine și s-au bucurat cu duhul amîndoi, dînd slavă lui Dumnezeu. Deci bătrînul, învățîndu-l cum se cuvine a vieții după Botez și spunîndu-i toate despre faptele cele bune, s-a dus la gazda sa. Iar păzitorii și slugile lui Ioasaf se mirau văzînd pe bătrînul intrînd adeseori la fiul împăratului.

Apoi unul dintr-înșii, care era mai mare, cu numele Zardan, pe care - ca mai credincios și mai priceput -, l-a pus împăratul mai mare peste palatele fiului său, a zis către Ioasaf: "Bine știi, stăpîne, că mă tem de tatăl tău și cît sînt de credincios lui; pentru aceea m-a pus ca pe o slugă mai credincioasă ca să-ți slujesc ție. Iar acum, văzînd pe bătrînul acesta intrînd adeseori la tine și vorbind, mă tem ca nu cumva să fie de credință creștinească, pe care foarte mult o urăște tatăl tău și voi fi vinovat judecării de moarte. Pentru aceea

sau spune despre aceasta împăratului, sau de acum încetează a mai vorbi cu dînsul, sau mă izgonește pe mine de la fața ta, ca să fiu fără de prihană".

Fiul împăratului a zis către dînsul: "Mai înainte de toate, să facem aceasta, o, Zardane, șezi ascuns după perdea și ascultă vorba lui către mine și atunci îți voi spune ce se cuvine a face". Deci vrînd să intre Varlaam în palat, Ioasaf a așezat pe Zardan înăuntru după o perdea și a zis către bătrîn: "Mai adu-mi aminte iarăși de învățăturile tale, pe scurt, pentru ca să se înrădăcineze mai tare în inima mea". Iar Varlaam, luînd cuvînt, a grăit multe către dînsul, despre Dumnezeu și buna credință, despre bunătățile ce vor să fie și despre muncile cele veșnice; apoi vorbind destul s-a sculat și a făcut rugăciune, ducîndu-se la gazda sa.

Ioasaf, chemînd pe Zardan și ispitindu-l, a zis: "Auzit-ai ce mi-a vorbit acest bătrîn mincinos și cum se ispitește să mă înșele cu cuvintele sale, să mă lipsească de veselia și îndulcirea vieții și să mă ducă către un Dumnezeu străin". Iar Zardan a zis: "Nu mă ispită, stăpîne, că știu bine că au intrat adînc în inima ta cuvintele bărbatului acestuia; și noi știm că propovăduirea aceasta este adevărată, dar de cînd a ridicat tatăl tău prigoană cumplită asupra creștinilor, de atunci a pierit această

credință care, dacă ți s-a arătat plăcută și dacă poți purta asprimea și ostenele ei, bine să se îndrepteze voia ta cea bună. Dar eu ce voi face? Eu care nici nu pot căuta cu ochii spre o viață așa de aspră și cu osteneală, ba încă de frica împăratului slăbește inima mea, neștiind ce voi răspunde lui, pentru că am lăsat pe bătrînul acela să intre la tine".

Iar fiul împăratului a zis către dînsul: "Eu, pentru dragostea ta cea mare ce o ai către mine și pentru slujirea ta cu credință, neaflînd o răsplătire mai bună, cu aceasta am vrut a-ți răsplăti, adică m-am sîrguit a-ți arăta aceste bunătăți negrăite, pentru ca să cunoști pe Ziditorul tău și să crezi într-Însul. Căci am nădăjduit că de cum vei auzi învățătura cea dreaptă, îndată o vei iubi și o vei urma împreună cu mine. Dar precum văd, am pierdut nădejdea pentru că ești impietrit la inimă și nu voiești a cunoaște adevărul; însă să-mi împlinești o dorință. Să nu spui tatălui meu despre aceasta pînă la o vreme cuviincioasă; pentru că dacă vei spune lui aceasta, altceva nimic nu vei face decît numai vei aduce sufletului meu mare supărare".

A doua zi, venind Varlaam la dînsul, a început a grăi pentru plecarea sa; iar Ioasaf, neputînd răbda despărțirea lui, s-a întristat cu sufletul și i s-au umplut ochii de lacrimi. Atunci bătrînul a vorbit

mult către dînsul, întărindu-l în credință și în faptele cele bune și mîngîindu-l să nu plîngă după dînsul; apoi i-a proorocit că nu după multă vreme se vor uni pentru totdeauna. Iar Ioasaf, nevrînd să mai facă osteneală bătrînului și temîndu-se ca nu cumva Zardan să spună împăratului despre dînsul, a zis cu plîngere către Varlaam:

"De vreme ce așa ai voit tu, părintele meu cel duhovnicesc și bunule învățător, ca eu să rămîn aici în lumea aceasta deșartă iar tu să te duci la locul odihnei tale celei duhovnicești, de acum nu îndrăznesc a te opri pe tine. Mergi dar, păzit cu pacea lui Dumnezeu, și pomenește-mă și pe mine ticălosul totdeauna în sfintele tale rugăciuni ca să te pot ajunge pe tine și să văd totdeauna cinstita ta față. Apoi fă dragoste de-mi lasă mantia ta cea ruptă și aspră, spre aducere aminte de viața călugărească și de învățăturile tale, precum și pentru păzirea de toată lucrarea diavolească".

Deci i-a dat bătrînul acea mantie pe care, luînd-o Ioasaf, o cinstea mai mult decît porunca cea împărătească. Apoi a stat Varlaam la rugăciune și s-a rugat către Dumnezeu cu umilință pentru Ioasaf, încredințînd pe tînărul cel de curînd luminat, purtării Lui de grijă. Sfîrșind rugăciunea, s-a întors și l-a sărutat pe el și a zis: "Fiule al Părintelui ceresc, pace ție și mîntuire veșnică!"

Apoi a ieșit din palate, bucurându-se și mulțumind lui Dumnezeu Cel ce a îndreptat calea lui spre bine.

După plecarea lui Varlaam, fericitul Ioasaf s-a sîrguit spre rugăciune și spre viață aspră. Acest lucru, văzîndu-l Zardan, s-a umplut de multă supărare și, prefăcîndu-se bolnav, s-a dus la casa sa. Împăratul auzind că s-a îmbolnăvit Zardan, a trimis la dînsul pe doctorul său cel mai iscusit ca să-l tămăduiască. Iar doctorul, luînd bine seama asupra bolii lui, a spus împăratului, zicînd: "Eu n-am putut afla la omul acesta nici o boală, decît numai o supărare cu care rănindu-și sufletul, acum bolește".

Împăratul, auzind aceste cuvinte, socotea că fiul său s-a mîniat asupra lui Zardan și pentru aceea, mîhnindu-se, acum bolește; deci a voit să meargă singur ca să cerceteze pe bolnav și să cunoască pricina bolii. Iar Zardan auzind despre aceasta, s-a grăbit de a venit el mai înainte la împăratul și căzînd înaintea lui, se socotea vrednic de toată pedeapsa pentru că n-a păzit cu băgare de seamă pe fiul său. Apoi i-a spus toate cele ce se întîmplaseră; că a venit, zice el, din pustie un viclean vrăjitor și înșelător cu numele Varlaam, care a vorbit cu fiul lui despre credința

creștinească iar el a crezut celor spuse și acum este cu totul al lui Hristos.

Împăratul dacă a auzit astfel de cuvinte a început a se umple de supărare și de mînie negrăită. Apoi îndată chemîndu-l pe cel mai mare dintre boierii săi, cu numele Arahie, sfetnicul cel mai înțelept și mai iscusit în citirea de stele, acestuia i-a spus pe rînd toate cele ce s-au întîmplat. Iar el, mîngîind pe împăratul a zis:

"Fii fără de supărare, o, împărate, că este lesne a întoarce pe fiul tău de la credința creștinească, numai să prindem pe Varlaam. Iar de nu-l vom afla, apoi știu eu pe un alt bătrîn de credința noastră, anume Nahor, care viețuiește în pustie și se îndeletnicește cu citirea în stele, de la care și eu am învățat, și care în toate este asemenea lui Varlaam, căci eu chiar fața acestuia o știu căci l-am văzut odinioară. Deci, chemînd pe acel Nahor din pustie, îi vom porunci a se preface că este Varlaam și ne vom întreba cu dînsul din credință; iar el va arăta credința creștinească a fi mincinoasă, care lucru văzîndu-l fiul tău, se va întoarce de la creștinătate iarăși la zeii părintești".

Împăratului, părăindu-i-se că va fi bun acel sfat s-a mîngîiat puțin de supărarea ce o avea și întărîndu-se cu nădejdea, a trimis degrabă pe Arahie cu

mulțime de ostași să caute pe Varlaam, care străbătînd toate căile, au ajuns pînă în pustiul Senaridului. Acolo, umblînd prin multe locuri fără de drumuri, prin munți și prin prăpastii neumblate, a aflat sub munte o ceată mică de pustnici pe care i-au prins. Între dînșii era unul mai mare care purta un sac de păr plin de oasele sfinților părinți care adormiseră mai înainte; și aceasta o făcea pentru ca totdeauna să-și aducă aminte de moarte.

Și i-au întrebat pe dînșii Arahie, zicînd: "Unde este înșelătorul acela care a amăgit pe fiul împăratului?" Iar cel ce purta sacul de păr a zis: "Nu este acela la noi, nici va fi pentru că el fuge de noi, fiind izgonit de puterea lui Hristos, ci între voi mai ales își are petrecerea sa". Arahie a întrebat dacă îl știe pe el. Pustnicul a răspuns: "Știu pe acela care se zice înșelătorul, care este diavolul. Acela viețuiește în mijlocul vostru și voi faceți cele plăcute lui". Arahie a răspuns: "Eu pentru Varlaam te întreb pe tine". Pustnicul a răspuns: "Dacă întrebi de Varlaam, apoi se cădea a întreba unde este cel care a întors de la înșelăciune pe fiul împăratului? Că acela este fratele nostru și împreună părtăș al vieții noastre monahicești, dar acum de multe zile nu l-am mai văzut pe dînsul".

Arahie l-a întrebat: "Dar unde este locuința lui Varlaam?" Pustnicul a răspuns: "Știm chilia lui aici în pustie, dar nu o vom spune vouă". Arahie, umplându-se de mînie îi îngrozea cu moartea iar ei, auzind de moarte, s-au bucurat; deci le-a dat multe bătăi și i-a muncit cumplit ca să le arate pe Varlaam, dar ei tăceau. Arahie căutînd cu sîrguință pe Varlaam și neaflîndu-l, s-a întors la împăratul fără nici un spor, aducînd la dînsul numai pe acei pustnici care erau șaptesprezece la număr, pe care îi silea împăratul ca să spună locul petrecerii lui Varlaam și să se lepede de Hristos. Iar ei nu s-au plecat, ci defăimau idolatria lui. De aceea a poruncit să le taie limbile, apoi mîinile și picioarele și să le scoată ochii și așa s-au săvîrșit bunii pătimitori.

După sfîrșitul acestor Sfinți Mucenici, Arahie s-a dus noaptea, după porunca împăratului, la Nahor vrăjitorul, care viețuia în pustie și se îndeletnicea cu facerea de vrăji, și spunîndu-i toate cu de-amănuntul l-a rugat să se prefacă că este Varlaam. Apoi s-a întors la împăratul și a doua zi a pregătit ostașii, dînd de veste că merge iarăși să caute pe Varlaam, străbătînd pustietățile. Atunci Nahor s-a arătat ieșind dintr-o pădure și, văzîndu-l ostașii, au alergat după dînsul; apoi, ajungîndu-l, l-au prins și l-au dus la Arahie. Acesta, ca și cum n-ar fi știut pe Nahor, l-a întrebat: "Cine ești tu?".

Nahor i-a răspuns: "Sînt Varlaam". Apoi îndată toți s-au bucurat și l-au dus pe el legat la împăratul, ieșind veste pretutindeni că au prins pe Varlaam.

Deci, auzind Ioasaf de aceasta, s-a rănit cumplit la suflet și se tînguia cu amar. Însă, Dumnezeuul mîngîierii a descoperit lui Ioasaf printr-o descoperire dumnezeiască, că nu au prins pe Varlaam, ci pe Nahor vrăjitorul. Apoi împăratul a intrat în palatul fiului său, pe care îl sfătuia și îl îndemna uneori cu cuvinte bune și blînde, alteori cu mînie și asprime, ca să se lase de credința creștinească și să se întoarcă iarăși la zeii păgînești. Însă n-a putut cu nimic a-l întoarce pe el de la dragostea lui Hristos, pentru că răspundea cu multă înțelepciune la toate cuvintele lui, arătînd deșertăciunea necuraților zei și preamărînd pe Unul Dumnezeu, Ziditorul tuturor, și se arăta gata și de răni și de moarte.

Dar de vreme ce dragostea firească a împăratului nu-l lăsa să-l muncească pe fiul său, ba încă fiind mustrat și de conștiință, pentru că-l auzea grăind adevărul, a zis către dînsul: "Ți se cădea o, fiule, a te supune în toate poruncii mele părintești; dar de vreme ce ești aspru și neînduplecat și tare te împotrivești mie, părăindu-ți-se a fi mai înțelept decît toți, să lepădăm dar amîndoi deșarta împotrivire și să dăm loc dreptății. Iată eu voi face

adunare mare și voi strînge pe toți înțelepții noștri din toată împărăția mea și voi aduna și creștinii; căci voi porunci vestitorilor mei să strige cu mare glas pretutindeni ca nimeni din creștini să nu se teamă, ci fără de frică să se adune toți ca să facem judecată de obște și să vedem care credință este mai bună. Apoi este la mine și Varlaam care te-a înșelat pe tine, ferecat în fiare, căci nu m-am odihnit pînă ce nu l-am prins pe dînsul. Pe acesta îl voi scoate la sobor, ca împreună cu creștinii săi să stea împotriva înțelepților noștri și să facă întrebare pentru credință. Dacă veți birui voi creștinii, împreună cu Varlaam al vostru, apoi veți dobîndi dorința voastră; iar de veți fi biruiți, apoi datori sînteți a vă supune desăvîrșit poruncii mele".

Fericitul Ioasaf a zis: "Fie voia Domnului și să fie precum ai poruncit, iar Dumnezeu Cel adevărat să ne dea a nu ne rătăci din calea cea dreaptă". Atunci împăratul a poruncit tuturor slujitorilor idolești și creștinilor, prin trimitere de cărți și prin propovăduitori, prin toate cetățile și satele, ca să se adune la un loc toți cei ce sînt de credință creștinească și netemîndu-se de nimic să vină la sobor, pentru cercetarea credinței celei adevărate. Și stînd lîngă învățătorul lor Varlaam, să se întrebe împreună cu slujitorii și cu vrăjitorii. Apoi a chemat și pe înțelepții slujitori persani, caldeeni și

indieni, care se aflau în toată stăpînirea sa, precum și pe fermecători și vrăjitori, ca să biruiască pe creștini.

Deci s-au strîns la împăratul mulțime mare dintre cei de credința necurată idolească, înțelepți în răutate și dascăli iscușiți în nedreptate, care deși păreau a fi înțelepți, însă erau nebuni. Iar creștinii, de vreme ce unii erau omorîți de păgîni iar alții se împrăștiaseră prin munți și prin pustietăți, de aceea s-au adunat foarte puțini dintr-înșii, între care numai unul s-a aflat mai iscusit în dumnezeiasca Scriptură, cu numele Varahie. Numai acela a venit fără temere în ajutorul celui cu părere Varlaam, iar adevărat cu numele Nahor. Însă Varahie nu știa că acela este Nahor vrăjitorul, iar nu Varlaam.

Deci împăratul a șezut pe scaun înalt și a poruncit și fiului său să șadă împreună cu dînsul. Iar fiul cinstind pe părintele său, n-a vrut să facă aceasta, ci a șezut pe pămînt aproape de dînsul. Deci au stat înaintea toți maeștri cei păgînești și a fost adus și Nahor, cel cu părerea Varlaam. Apoi împăratul a zis către ritorii și filosofi săi care stăteau înaintea: "Iată vă stă înaintea nevoiea mare și din două una s-a pregătit vouă: ori veți birui pe Varlaam și pe creștinii care sînt împreună cu dînșii și vă învredniciți de cinste de la noi, ori de veți fi biruiți

să primiți rușine și pedeapsă cumplită. Iar pe voi pe toți vă voi pierde și trupurile voastre le voi da spre mîncare fiarelor și păsărilor, apoi pe fiii voștri cu veșnică robie îi voi robi, dacă nu veți birui pe creștini".

Zicînd împăratul acestea, fiul său a răspuns, zicînd: "Astăzi ai făcut judecată dreaptă o, împărate, și eu zic acestea dascălului meu". Apoi întorcîndu-se către Nahor a zis: "Bine știi o, Varlaame, în ce fel de slavă și de mulțumire m-ai aflat și tu cu cuvintele tale m-ai înduplecat a mă depărta de zei părintești și de lege, a sluji unui Dumnezeu necunoscut și a întărita pe părintele și pe stăpînul meu. Deci acum vezi că stai în cumpănă; căci dacă vei birui războiul ce-ți stă înaintea și vei arăta a fi adevărate învățăturile tale, apoi te vei preamări ca un propovăduitor al adevărului și eu voi rămîne în învățătura ta, slujind lui Hristos pînă la răsufarea cea mai de pe urmă. Iar de vei fi biruit și te vei face mie astăzi mijlocitor de rușine, apoi eu singur voi izbîndi defăimarea mea, căci voi sta cu picioarele mele pe pieptul tău și cu mîinile mele rupînd inima ta și limba le voi da spre mîncare cîinilor împreună cu celălalt trup al tău, ca prin tine să se învețe toți a nu mai înșela pe fiii împăraților".

Auzind Nahor cuvintele acestea s-a spăimîntat foarte văzîndu-se pe sine prins în cursa sa și căzut singur în groapa pe care a săpat-o. Deci, văzînd moartea gata înaintea lui, de va întărita pe fiul împăratului, care cu înlesnire poate să-l muncească cum va vrea, și că nu este cu putință a scăpa din mîinile lui, a gîndit să țină cu dînsul și să apere credința creștinească. Apoi începîndu-se între slujitorii idolești și între creștini a se pune cuvinte de întrebare, atunci Nahor și-a deschis gura, precum de demult Varlaam, care a fost chemat de împăratul Valac să blesteme pe israiliteni, iar el în loc să-i blesteme, i-a binecuvîntat, așa și Nahor, începîndu-se întrebările, a ținut cuvîntul de dimineață pînă seara, grăind ca de la Duhul Sfînt, pentru că știe darul lui Dumnezeu a lucra cîteodată și în vasele cele necurate, pentru mărirea Sa cea sfîntă.

Deci cu atîta înțelepciune a muștrat Nahor deșertăciunea și minciuna zeilor, întărind și adevărind credința creștinească, cu înțelepte dovezi, încît nu putea nimeni să-i răspundă nici un cuvînt împotrivă. Despre această prea înțeleaptă vorbire a lui Nahor cu slujitorii idolești, Sfîntul Damaschin scrie mai larg și mai frumos în istoria sa despre acești Sfînți Părinți, Varlaam și Ioasaf. Deci toți ritorii, filosofii, popii și vrăjitorii erau rușinați și mîhniți încît tăceau ca și cum ar fi fost

fără de glas, neputînd a grăi nimic împotriva. Iar fiul împăratului se bucura cu duhul și slăvea pe Domnul, Care, precum altădată pe Saul, așa și pe Nahor, l-a făcut din prigonitor, învățător și propovăduitor al adevărului.

Împăratul împreună cu boierul Arahie, minunîndu-se de neașteptata schimbare a lui Nahor, cu mare mînie se iuțea împotriva lui, pentru că îi cuprinsese mare rușine și ar fi vrut să-l muncească precum și pe creștinii care erau împreună cu dînsul, dar nu putea să-și calce cuvîntul său împărătesc. Căci el poruncise ca de voie și fără temere să se adune creștinii în sobor, făgăduind împărătește ca să nu li se facă nici un rău. Apoi a poruncit să se risipească soborul, ca și cum ar fi vrut a doua zi iarăși să se adune la întrebare.

Fiul împăratului a zis către tatăl său: "Precum la început ai poruncit, o, împărate, să se facă judecată dreaptă, așa și la sfîrșit pune înaintea dreptatei și din două una fă: sau dascălului meu poruncește-i să petreacă în această noapte împreună cu mine, pentru ca să învățăm împreună cele ce ni se cade a grăi mîine, iar tu, luînd pe ai tăi, asemenea învățați-vă și voi; sau lasă-mi în această noapte pe ritorii tăi și tu ia pe învățătorul meu la tine, pentru că, dacă vor rămîne la tine

amîndouă părțile care se împotrivesc, apoi învățătorul meu va petrece în supărare și în frică, iar ai tăi în bucurie și odihnă. Și această judecată nu mi se pare a fi dreaptă, ci va fi silire și călcare de făgăduință".

Împăratul, fiind biruit de cuvintele cele înțelepte ale fiului său, a luat la sine pe jertfitorii săi, iar pe Nahor l-a lăsat fiului său, avînd oarecare nădejde spre Nahor că va aduce la săvîrșire făgăduința sa. Deci, luînd Sfîntul Ioasaf pe Nahor, s-a dus în palatul său, bucurîndu-se de Dumnezeu, Mîntuitorul său. Iar către Nahor a zis: "Oare socotești că nu știu eu că tu nu ești Varlaam, ci ești Nahor? Însă bine ai făcut că ai arătat a fi adevărată credința creștinească și ai muștrat înșelăciunea idolească; crede dar în Dumnezeul Acela pentru al Cărui nume bine ai vestit acum".

La aceste cuvinte umilindu-se Nahor, se căia de toate răutățile sale cele mai dinainte și cu tot adevărul dorea ca să se apropie de Domnul Dumnezeu. Deci, a rugat pe fericitul Ioasaf ca să-i poruncească să fugă pe ascuns în pustie și să se însoțească cu pustnicii care se ascundeau acolo și apoi să primească Sfîntul Botez. Sfîntul Ioasaf, învățîndu-l, l-a liberat cu pace. Iar el plecînd, a aflat în pustie un preot sfînt și, luînd de la dînsul Sfîntul Botez, și-a petrecut zilele în pocăință.

A doua zi, înștiințându-se împăratul de cele despre Nahor, s-a deznădăjduit. Apoi, văzînd pe înțelepții săi ritori că sînt biruiți pînă în sfîrșit și petrec în nepricepere, s-a mîniat foarte asupra lor și i-a necinstit cu dosădiri cumplite, iar pe alții i-a pedepsit cu bătăi și le-a înnegrit fețele cu funingine, izgonindu-i de la fața sa. De atunci nu mai cinstea pe slujitorii idolești nici nu mai aducea jertfe idolilor, ba îi și hulea pe dînșii. Deci împăratul fiind în mare nedumerire, clătînîndu-se de gîndurile sale, nici idolilor nu se închina, nici credința creștinească nu primea. Iar la fericitul Ioasaf veneau mulți și îndulcindu-se de cuvintele lui mîntuitoare, se întorceau către Hristos.

Dar slujitorii idolilor văzîndu-se batjocoriți și văzînd pe împăratul că se întoarce de la zeii lor, au trimis degrabă la un mare vrăjitor cu numele Teuda ce petrecea în pustie, și vestind aceuia toate cele ce se întîmplaseră, îl rugau cu sîrguință să le ajute. Teuda cu putere drăcească, a venit cu îndrăzneală la împărat, pentru că era cunoscut și iubit de dînsul. El cu cuvintele sale măiestrite și înșelătoare iarăși a înduplecat pe împărat la închinarea de idoli și a făcut praznic mare idolilor împreună cu dînsul. Apoi se nevoia ca și pe fericitul Ioasaf să-l întoarcă de la Hristos către închinarea idolească și a dat împăratului acest sfat viclean, ca să ia de la Ioasaf toate slugile și în locul

lor să pună femei și fete tinere și frumoase, ca să-i slujească lui. "Iar eu, zise el, voi trimite pe unul din draci care va aprinde într-însul focul dulceții spre desfrînare. Și dacă va fi biruit, apoi îndată, o împărate, toate vor fi după voia ta".

Împăratul ascultînd sfatul vicleanului, a adunat o mulțime de fete frumoase și de femei tinere și, împodobindu-le pe dînsese cu haine de mult preț și cu podoabe de aur, le-a dus în palat la fiul său și a dat afară pe toate slugile lui; așa că nu era în palatul lui Ioasaf nici unul de parte bărbătească, ci toată slujba o făceau femeile și fetele. Apoi au năvălit asupra lui în chip nevăzut, duhurile cele viclene ce erau trimise de Teuda vrăjitorul și aprindeau cuptorul cel trupesc al tînărului, năvălind asupra lui cu gînduri necurate.

Fericitul Ioasaf era într-o mare nevoie și război, dar mai ales cînd o fecioară care era mai frumoasă decît toate și care - nu numai de împăratul era îndemnată, ci și de diavolul -, a întins asupra lui amăgirile sale. Fecioara aceea era fata unui împărat, robită și scoasă din patria sa, apoi dată împăratului Avenir ca un mare dar. Pe această fată foarte frumoasă a trimis-o tatăl spre înșelarea fiului său și intrînd în ea dracul înșelăciunii, a învățat-o cuvinte viclene și cu meșteșug. Același înșelător a pus dragoste către dînsa în inima

sfântului tânăr, vîndu-l cîte puțin. Dar fericitul o iubea pe dînsa pentru înțelepciunea și pentru obiceiuul ei cel bun, ba încă îi era și jale pentru dînsa, că fiind fată de împărat era robită și lipsită de slava și de patria sa; apoi se gîdea cum ar întoarce-o de la închinarea la idoli și ar face-o creștină.

Astfel gîndind el, iar poftă cu patimă nesimțind în sine, a început a vorbi către dînsa, zicînd:

"Cunoaște o, fecioară, pe Dumnezeuul Care petrece în veci, ca să nu pieri în înșelăciune. Cunoaște pe Ziditorul și vei fi fericită, făcîndu-te mireasă a Mirelui Celui fără de moarte". Multe cuvinte ca acestea zicînd el, în acel ceas duhul cel necurat o învăța pe femeie a întinde curse de sminteală și a trage în cădere acel fericit suflet. Deci, fecioara a zis astfel: "Dacă te îngrijești de mîntuirea sufletului meu și voiești a-l izbăvi de înșelăciunea idolească, apoi îndeplinește și tu cererea mea; iar eu îndată lepădîndu-mă de idolii părintești, mă voi apropia de Dumnezeuul tău și voi sluji Lui pînă la răsufierea mea cea mai de pe urmă. Și așa și tu vei primi plata pentru întoarcerea mea".

Sfîntul tânăr a întrebato: "Care este cererea ta, fecioară?" Iar ea cu căutătura și cu vorba, îl îndemna spre desfrînare și-i zise: "Vino să ne însoțim și apoi eu mă voi pleca poruncii tale". Iar el

a zis: "Pentru ce ai îndrăznit a face către mine o cerere ca aceasta o, fecioară, pentru că eu deși poftesc mîntuirea ta, însă nu voiesc a fi necurat". Iar ea, netezindu-i calea spre păcat a zis: "Tu, domnul meu, fiind plin de toată înțelepciunea, pentru ce grăiești unele ca acestea, numind însoțirea necurată, pentru că știu și eu din cărțile creștinești, căci am citit multe cărți în patria mea și de multe ori am vorbit cu creștini; dar oare nu este scris așa în cărțile voastre: *Cinstită este nunta în toate și patul nespurcat?* Și iarăși "Mai bine a se însura omul, decît a se aprinde". Dar n-au cunoscut nunta patriarhii cei de demult și proorocii și dreptii, precum învață scripturile voastre? Oare pe Petru nu-l mărturisește Scriptura cum că a avut femeie? Acela pe care îl numiți verhovnic al Apostolilor. Dar cine te-a învățat, domnul meu, a numi nunta necurată? Cu adevărat te-ai depărtat de la învățătura voastră cea dreaptă".

Fericitul a răspuns: "Deși sînt toate așa în Sfînta Scriptură, precum ai zis, pentru că este slobod fiecare dacă voiește să se căsătorească, însă afară de cei ce s-au făgăduit ca să-și păzească fecioria pentru Hristos; iar eu cînd am primit Sfîntul Botez, m-am făgăduit a mă duce curat înaintea lui Hristos în feciorie fără prihană. Deci cum voi

îndrăzni a călca jurământul pe care l-am făcut către Dumnezeu?"

Iar înșelătoarea a zis iarăși: "Dacă nu voiești a mă lua de soție, apoi altă dorință să-mi îplinești, care este mică; de voiești să-mi mîntuiești sufletul, fii cu mine în această noapte, care lucru de vei face, apoi mă făgăduiesc ție că mîine dimineață voi primi credința creștinească și voi fi ție nu numai spre iertarea păcatelor ci și multă răsplătire vei afla de la Dumnezeu pentru întoarcerea mea. Căci zice Scriptura ta, că *se face mare bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăiește*.

Deci, dacă se face bucurie în cer pentru întoarcerea păcătosului, apoi oare nu va avea răsplătire acela care întoarce pe păcătos și se face pricinuator pentru bucuria îngerilor? Cu adevărat așa este și cu totul fără de îndoială pentru că și Apostolii, începătorii credinței voastre, multe făceau după socoteala lor, călcînd porunca lui Dumnezeu cea mai mică, pentru porunca cea mai mare. Oare n-a tăiat împrejur Pavel pe Timotei, deși se socotește la creștini fărădelege tăierea împrejur? Însă el nu s-a ferit a o face aceasta, pentru orînduiala cea mai bună; apoi multe ca acestea vei afla în cărțile voastre. Deci, dacă cu adevărat poftești ca să-mi mîntuiești sufletul, apoi îplinește această dorință a mea".

Acestea zicîndu-le ea, sufletul fericitului a început a se clătina cu diferite feluri de gînduri, și în partea dreaptă și în partea stîngă, iar voia și înțelegerea i se slăbeau. Diavolul, semănătorul răutății, văzînd inima lui clătînîndu-se, s-a umplut de bucurie și a strigat către soții săi, zicînd: "Vedeți că fecioara aceasta are să facă ceea ce noi n-am putut să facem? Acum dar să năvălim asupra lui, pentru că nu vom mai afla vreme așa potrivită ca aceasta, pentru a împlini voia și porunca aceluia care ne-a trimis pe noi". Acestea zicîndu-le necuratul, s-a pornit împreună cu cîinii săi asupra ostașului lui Hristos și a tulburat toate puterile lui sufletești și cu totul l-a aprins de dragoste și cu mare dorire către fecioară.

Fericitul Ioasaf, văzîndu-se tare aprins și robit de păcat, s-a lovit în piept și, oftînd din adîncul inimii către Dumnezeu, degrabă a făcut rugăciune și vărsînd izvoare de lacrimi din ochii săi, striga către Cel care poate a-l mîntui de învăluire și de vifor și zicea: "Spre Tine, Doamne, am nădăjduit, să nu mă rușinezi în veac, nici să rîdă vrăjmașii mei de mine, care mă țin de-a dreapta Ta; ci stai înaintea-mi în acest ceas și-mi îndreptează calea mea după voia Ta, pentru ca să se preamărească numele Tău Cel slăvit și înfricoșat, prin mine robul Tău".

Rugîndu-se multă vreme, se uda cu lacrimi și, făcînd multe plecări de genunchi, s-a aruncat la pămînt. Apoi, adormind puțin, s-a văzut pe sine răpit de niște bărbați străini, trecut prin niște locuri minunate și dus la un cîmp mare, care era înfrumusețat cu flori roșii și cu bună mireasmă. Acolo a văzut tot felul de pomi frumoși care aveau roade multe, străine și minunate. Iar fructele pomilor acelora făceau freamăt vesel, din cauza unui vînt subțire și lin, dînd bună mireasmă nesățioasă. Iar sub pomii aceia stăteau niște scaune de aur curat, înfrumusețate cu pietre scumpe și mărgăritar de mult preț și raze mari ieșeau dintr-însele. Apoi erau paturi de aur așternute cu niște covoare în multe culori, a căror podoabă și strălucire covîrșea toată povestirea. Prin mijlocul pomilor curgeau ape curate și foarte limpezi care veseleau vederea.

Prin acel cîmp mare și minunat purtîndu-l acei bărbați înfricoșați, l-au dus într-o cetate ce strălucea cu lumină negrăită, avînd zidurile de aur curat și din pietre de mult preț, pe care nu le-a văzut nimeni niciodată, apoi stîlpii și porțile erau dintr-un mărgăritar. Cine va putea spune podoaba și strălucirea cetății aceleia! Pentru că, strălucind o lumină cu multe raze dintr-o înălțime, umplea toate ulițele ei; și niște ostași înaripați și luminați se plimbau prin cetatea aceea, glăsuind cîntări

preadulci, pe care niciodată nu le-a auzit urechea omenească. El a auzit un glas, zicînd: "Iată odihna dreptilor, iată veselia celor ce au plăcut lui Dumnezeu în viața lor".

Scotîndu-l de acolo acei bărbați înfricoșați, voiau să-l ducă înapoi. Iar el cu totul fiind cuprins de acea podoabă și frumusețe, zicea: "Nu mă lipsiți pe mine, rogu-vă, nu mă lipsiți de această bucurie negrăită, ci dați-mi voie să petrec într-un colț al acestei cetăți mari". Iar ei ziceau: "Nu este cu puțință a petrece acum aici, dar vei intra prin multe osteneli și sudori, dacă te vei nevoi; pentru că nevoitorii moștenesc împărăția cerurilor".

Acestea zicînd și trecînd cîmpul cel mare, l-au dus în niște locuri întunecate și pline de tînguire și în toate potrivnice luminii și bucuriei ce văzuse mai înainte. Pentru că era acolo negură foarte întunecată, încît toate se umpleau de mîhnire și de tulburare. Acolo ardea un cuptor de foc și viermi se tîrau mîncînd trupurile, iar duhurile răzbunării stăteau împrejurul cuptorului aceluia. Unii ardeau cumplit în foc și se auzea un glas zicînd: "Iată locul păcătoșilor, iată munca acelora care s-au întinat în fapte de rușine". După aceasta l-au scos de acolo cei ce-l purtau pe dînsul.

Deșteptându-se și-a venit în sine și era cu totul înspăimîntat și rîuri de lacrimi curgeau din ochii lui. Atunci toată frumusețea fecioarei și a celorlalte femei și fete i se păreau lui mai înjosită decît tina și gunoiul. Și aducîndu-și aminte de cele arătate lui în vedenie, era cuprins cu dorul acelor minunate și preaslăvite locuri și tulburat de frica muncilor celor văzute, încît zăcea pe pat neavînd putere nici să se scoale.

Deci s-a dat veste împăratului cum că fiul său este bolnav și împăratul venind la dînsul în grabă, îl întrebă pe dînsul: "Care este pricina bolii de care suferi?". Iar el, spunîndu-i toate cele arătate lui în vedenie, a zis: "Pentru ce ai gătit cursă picioarelor mele vrînd să vînezi sufletul meu și să-l arunci în pierzare? Că de nu mi-ar fi ajutat Dumnezeu, s-ar fi sălășluit în iad sufletul meu. Dar cît este de bun Dumnezeul lui Israil, Care a izbăvit smerenia mea din mijlocul puilor de lei! Căci adormit-am tulburat; dar m-a cercetat pe mine din înălțime Dumnezeu Mîntuitorul meu și mi-a arătat că de multe bunătăți se lipsesc cei ce-L mînie pe Dînsul și felurite munci își pregătesc.

Deci acum, o, tată, de vreme ce ți-ai astupat urechile, nevrînd să auzi glasul meu care îți grăiește cele bune, măcar pe mine nu mă opri a merge pe calea cea dreaptă; pentru că pe aceasta o

iubesc și aceasta doresc, ca lăsînd toate, să ajung la locul unde petrece Varlaam plăcutul lui Hristos și împreună cu dînsul să-mi săvîrșesc cealaltă parte a vieții mele. Iar dacă vei voi a mă ține cu sila, degrabă mă vei vedea mort de supărare și de tînguire; atunci iarăși nici tu nu te mai poți chema tată și nici pe mine nu mă vei mai avea fiu".

Atunci iarăși a cuprins pe împăratul mare supărare și s-a dus mîhnit la palatul său. Tot așa și duhurile cele viclene s-au întors rușinate de la ostașul lui Hristos cel nebiruit, către Teuda al lor, care îi ocăra pe ei, zicînd: "Atît de neputincioși sînteți voi, ticăloșilor, încît nici pe acel tînăr n-ați putut să-l biruiți?" Iar ei, fiind siliți de puterea lui Dumnezeu, nevrînd, au mărturisit adevărul, zicînd: "Nu putem răbda puterea lui Hristos nici a căuta spre semnul Crucii cu care se îngrădește pe sine acel tînăr". După acestea luînd împăratul pe Teuda, a venit la fiul său; iar Teuda a început a vorbi fericitului tînăr despre zeii săi, dar n-a putut să-l biruiască pe el, căci avea de sus înțelepciune, căreia nu pot să-i stea împotrivă toți cei ce se împotrivesc.

Teuda fiind biruit și rușinat, a tăcut mult, ca un pește fără de glas, neștiind ce să mai zică. Apoi abia venindu-și în simțire, a zis către împăratul: "Cu adevărat, o, împărate, Duhul Sfînt viețuiește în

fiul tău; cu adevărat, sîntem biruiți și de acum nici un răspuns nu mai avem! Cu adevărat mare este Dumnezeu creștinilor, mare este credința lor și mari sînt tainele lor!"

Apoi întorcîndu-se către fiul împăratului a zis: "Spune-mi tu, cel ce ești sfințit cu sufletul și cu trupul, oare mă va primi pe mine Hristos dacă mă voi lepăda de lucrurile cele rele și mă voi întoarce către Dînsul?" Iar Sfîntul Ioasaf a început a-i vorbi despre pocăința păcătoșilor și mila lui Dumnezeu, Care primește degrabă pe cei ce se pocăiesc cu adevărat. Teuda umilindu-se cu inima, îndată a alergat la peștera sa și arzîndu-și toate cărțile sale cele vrăjitoarești, s-a dus după Nahor și învrednicindu-se de Sfîntul Botez, a viețuit în mare pocăință.

Împăratul, neștiind ce să mai facă cu fiul său, a fost sfătuit de Arahie ca să împartă împărăția lui în două și să dea jumătate fiului său; căci zicea acela: "Dacă vei munci pe fiul tău, o, împărate, apoi cu adevărat vei fi vrăjmaș firii, iar nu tată, ci muncitor al fiului tău te vei chema. Deci și pe fiul tău vei pierde și tu fără fiu vei rămîne și în mari întristări te vei arunca. Dar una a mai rămas să faci: să împarți cu dînsul împărăția ta și să-i poruncești să stăpînească partea cea dată lui. Căci dacă va fi cuprins de purtările de grijă ale vieții, apoi cîte

puțin va începe a se obișnui cu viața aceasta precum viețuim și noi; și atunci va fi lucrul după voia noastră. Pentru că obiceiul care se înrădăcește în suflet nu se schimbă așa cu sila, ci cu dragoste. Apoi cu toate că va petrece neschimbat în credința creștinească, totuși îți va fi mîngîiere, pentru că nu ești fără de fiu, ci ai fiu împărat".

Împăratul, primind sfatul lui Arahie, a făcut așa; a împărțit împărăția lui în două și a făcut pe fiul său împărat. Ioasaf, deși nu cugeta la stăpînirea împărătească, ci dorea viața călugărească și pustnicească, dar văzînd că va ieși lucrul mai spre bine, a primit partea împărăției cea dată lui. Apoi mergînd într-însa, mai întîi de toate s-a sîrguit ca să dezlădăcească închinarea de idoli de prin toată stăpînirea sa și a risipit capiștele lor. Apoi a ridicat biserici sfinte și a lătit sfînta credință în Hristos.

Auzind de aceasta episcopii, preoții și călugării care se ascundeau, au ieșit de prin munți și de prin pustietăți și alergau către sfîntul împărat Ioasaf. Iar el îi primea pe dînșii cu bucurie și împreună cu dînșii cugeta la mîntuirea sufletelor omenești. Deci în puțină vreme, toată stăpînirea sa a luminat-o cu lumina credinței și a botezat-o. Iar pentru întoarcerea tatălui său neîncetat se ruga cu lacrimi. Și n-a trecut cu vederea Dumnezeu

rugăciunea lui cea cu sîrguință și lacrimile, ci, ascultîndu-l cu milostivire, s-a atins de inima lui Avenir, cu lumina darului Său, ca el să lepede negura cea groasă de pe ochii minții, ca să vadă raza adevărului și să cunoască deșertăciunea zeilor celor mincinoși.

Deci împăratul Avenir a adunat pe toți sfetnicii săi și le-a descoperit gîndul inimii sale, cum că voiește să primească credința fiului său și toți au lăudat gîndul lui, căci pe toții îi cercetase Răsăritul cel de sus, prin rugăciunile Sfîntului Ioasaf. Apoi îndată împăratul, printr-o scrisoare, a chemat pe fiul său ca să învețe de la dînsul buna credință. Iar Sfîntul Ioasaf de multă bucurie și veselie s-a umplut văzînd pe tatăl său venit în simțire și întors către Dumnezeu. Ioasaf, mergînd și învățînd pe tatăl său multe zile, precum i-a spus Cuviosul Varlaam, așa și el arătînd tatălui său toate tainele sfintei credințe, l-a adus la Sfîntul Botez, încît el însuși l-a primit ca naș din dumnezeiescul Botez. Lucru cu adevărat nou și minunat, că s-a arătat naș al tatălui său și s-a făcut mijlocitor de nașterea cea duhovnicească a aceluia care l-a născut pe dînsul trupește. Și nu numai împăratul Avenir, ci și toată suita lui a primit Sfîntul Botez, precum și ostașii și robii; pe scurt, toată țara Indiei a primit Sfîntul Botez.

Atunci s-a făcut bucurie mare pe pământ și în cer, că pe pământ se bucurau credincioșii pentru întoarcerea necredincioșilor, iar în cer se bucurau îngerii, nu pentru unul, ci pentru păcătoșii cei fără de număr care se pocăiau. Iar împăratul Avenir, după Botez, a dat fiului său toată stăpînirea împărăției sale și el petrecea la o parte în tăcere, presărîndu-și capul totdeauna cu țărînă și tînguindu-se pentru păcatele sale cele mai dinainte. Apoi, luînd de la Dumnezeu iertarea păcatelor, s-a mutat cu pace către El.

După moartea împăratului Avenir, împăratul Ioasaf făcînd pomenire de patruzeci de zile tatălui său, a chemat pe toți boierii și sfetnicii săi, pe căpeteniile oștilor și toate stăpînirile cărora le-a descoperit taina inimii sale, cum că voiește să lase împărăția aceasta pămîntească și toate cele lumești și să meargă în pustie și acolo să petreacă viață monahicească.

Atunci toți s-au umplut de jale și nu era nici unul dintre dînșii fără de lacrimi, ci toți se tînguiau cu amar pentru că îl iubeau foarte mult pentru blîndețea și omenia lui, precum și pentru facerea lui de bine cea cu milostivire către toți. Iar în locul său voia să lase împărat pe unul dintre boieri, cu numele Varahie, care de la început era creștin, despre care s-a spus mai înainte că acesta s-a

ridicat împreună cu Varlaam împotriva tuturor înțelepților indieni ca să-i aducă la credință.

Pe acesta voia Ioasaf să-l pună împărat în locul său, ca pe unul care era bine întărit în sfânta credință și avea multă dragoste pentru Hristos. Iar Varahie se lepăda, zicînd: "Iubește, o, împărate, pe aproapele tău ca pe tine însuși; pentru că dacă este bine a împărăți, apoi împărățește singur, iar dacă este rău, de ce mi-o dai mie și pentru ce pui asupra mea greutate ca aceasta de care singur fugi?" Iar pe Sfîntul Ioasaf toți îl rugau cu stăruință și cu lacrimi ca să nu-i lase pe dînșii. Dar el a scris noaptea o scrisoare către tot poporul său și către toți stăpînitorii, încredințîndu-i pe dînșii lui Dumnezeu și poruncindu-le să nu-și aleagă alt împărat decît pe Varahie.

Lăsînd acea scrisoare în casa sa, a ieșit pe ascuns din palat și din cetate și a plecat degrabă în pustie. Iar a doua zi, auzindu-se despre plecarea lui, îndată s-a făcut tulburare și plîngere în popor, plecînd toți cu multă grabă în aflarea lui. Aflîndu-l lîngă un pîrîu uscat, cu mîinile ridicate făcînd rugăciune, l-au înconjurat și căzînd înaintea lui, îl rugau cu multe tînguiuri să se întoarcă la palatul său și să nu-i lase; iar el fiind silit de rugămințile lor, s-a întors pentru puțină vreme și iarăși

adunându-i pe toți, a zis: "În deșert vă împotriviți voii lui Dumnezeu, ținându-mă pe mine!"

Apoi a dat cuvînt cu jurămînt că nici o zi nu va mai petrece cu dînșii. Iar lui Varahie cu sila i-a pus pe cap coroana sa împărătească, și lăsîndu-l pe scaunul său, l-a învățat destul cum să împărătească, iar el dînd pace poporului a ieșit din palat și din cetate, sînguindu-se către pustie.

Varahie împreună cu tot poporul și cu toți boierii săi, văzînd gîndul lui cel neînduplecat și cu rugămintele neputînd a-l ține pe el și nici cu sila neîndrăznind a-l împiedica de la acea cale, mergeau după dînsul plîngînd și petrecîndu-l pînă departe. El însă le zicea ca să nu-l mai supere, ci îi ruga să se întoarcă înapoi. Iar unii au mers după dînsul de departe tînguindu-se pînă cînd s-a plecat ziua; iar noaptea a acoperit de la ochii lor pe iubitul lor stăpîn și s-au despărțit unii de alții.

Astfel a luat Varahie sceptrul împărăției Indiei, iar Ioasaf le-a socotit pe toate deșertăciuni ca să dobîndească pe Hristos. În noaptea cea dintîi a intrat în casa unui om sărac și i-a dat lui hainele sale de deasupra, iar el rămînînd în haina cea ruptă de păr pe care i-o dăduse Varlaam, s-a dus la viața pustnicească, neavînd cu sine nici pîine, nici apă, nici altceva de trebuința hranei; pentru că

se dăduse cu totul în purtarea de grijă a lui Dumnezeu și cu dragoste osîrdnică ardea pentru Domnul său.

Intrînd în adîncul pustiei, s-a bucurat cu duhul și, ridicîndu-și ochii către iubitul său Hristos, striga, zicînd: "Să nu mai vadă de acum ochii mei bunătățile lumii acesteia și să nu se mai îndulcească inima mea de nimic altceva decît de Tine, nădejdea mea. Tu îndreptează calea mea și mă du la plăcutul Tău Varlaam; arată-mi pe mijlocitorul mîntuirii mele ca să mă învețe viața cea pustnicească, acela care m-a învățat pe mine cunoștința Ta, Doamne!"

Sfîntul Ioasaf a umblat singur prin pustie doi ani, căutînd pe Varlaam; se hrănea cu verdețurile care creșteau pe acolo, iar uneori răbda mult de foame, din lipsa verdețurilor pentru că era uscat pămîntul în pustia aceea și puțin odrăslea. Apoi a răbdat multe supărări de la diavolul, căci năvălea asupra lui, uneori tulburînd mintea lui cu tot felul de gînduri, alteori înfricoșîndu-l cu năluciri, iar alteori i se arăta negru și scrișnind din dinți. Uneori cu sabia în mînă se pornea asupra lui, ca și cum ar fi vrut să-l taie; alteori se prefăcea în multe feluri de fiare, șerpi și aspide. Iar ostașul lui Hristos cel nebiruit, toate le biruia și le izgonea cu sabia rugăciunii și cu arma Crucii.

Trecînd al doilea an, a aflat o peșteră în pustiul Senaridului unde viețuia un călugăr în liniște; de la acela s-a înștiințat unde petrecea Varlaam. Deci, alergînd degrabă cu bucurie pe cărarea cea arătată lui, a ajuns la peștera lui Varlaam și, stînd înaintea ușii, a bătut, zicînd: "Binecuvintează, părinte, binecuvintează!" Iar Varlaam, auzind glasul, a ieșit din peșteră și a cunoscut pe Ioasaf cu duhul, pe care altfel nu era cu putință a-l cunoaște după chipul său, pentru că se înnegrise de arșița soarelui, îi crescuse părul, slăbise și ochii i se cufundaseră adînc.

Deci, bătrînul stînd cu fața către răsărit, a înălțat lui Dumnezeu rugăciune de mulțumire, iar după rugăciune s-au îmbrățișat unul cu altul cu dragoste, s-au sărutat cu sărutare sfîntă și de bucurie au plîns mult. După aceea începînd să vorbească, Varlaam a zis: "Bine ai venit fiule al lui Dumnezeu și moștenitor al împărăției cerului, Domnul să-ți dea cele veșnice în locul celor vremelnice și pe cele nestricăcioase în locul celor stricăcioase. Dar te rog, fiule iubite, spune-mi cum ai venit aici? Și ce ți s-a întîmplat după plecare? Oare a cunoscut tatăl tău pe Dumnezeu? Sau încă petrece în rătăcirea cea idolească?" Iar fericitul Ioasaf i-a spus lui toate pe rînd, cîte i s-au întîmplat după plecarea lui Varlaam și cîte a făcut Domnul cu dînsul, ajutîndu-l.

Bătrînul, auzind acestea, se bucura foarte; apoi, minunîndu-se, zicea: "Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, că bine ai voit ca sămînța cuvîntului Tău cea semănată de mine în sufletul robului Tău Ioasaf, să odrăslească și să aducă rod înșutit".

Apropiindu-se seara și săvîrșind obișnuita rugăciune, și-a adus aminte de hrană. Deci Varlaam a pus masă de mult preț, plină de bucate duhovnicești, iar hrană trupească avînd puțină; căci erau numai verdețuri crude, nefierte, puține finice (smochine) și apă din izvorul care era acolo.

Întărindu-și trupul cu astfel de bucate, au mulțumit lui Dumnezeu Care deschide mîna Sa și satură toată ființa cu bunăvoință. Apoi săvîrșind rugăciunea de noapte, iarăși au grăit vorbe duhovnicești, vorbind toată noaptea pînă la vremea cîntării de dimineață.

De atunci Ioasaf a petrecut împreună cu Varlaam mulți ani, avînd viață minunată, asemenea cu a îngerilor. Apoi Cuviosul Varlaam, apropiindu-se către fericitul sfîrșit și chemînd pe Ioasaf, fiul său cel duhovnicesc, pe care l-a născut prin bună vestire, a zis către dînsul:

"Eu, fiule, de mult doream să te văd pe tine, mai înainte de sfîrșitul meu și cînd mă rugam pentru tine, mi s-a arătat Domnul nostru Iisus Hristos și

mi-a făgăduit că te va aduce la mine. Acum iată că a împlinit Domnul dorința mea, căci te văd lepădat de lume și de toate cele ce sînt în lume și unit cu Hristos. Deoarece acum a sosit vremea plecării mele, tu dar, fiule, acoperă trupul meu cu pămînt și dă țărînii ce este al țărînii; iar tu să petreci în locul acesta, ținîndu-te de viața aceasta duhovnicească și aducîndu-ți aminte de smerenia mea".

Ioasaf, auzind aceste cuvinte, se tînguia pentru despărțirea lui și abia a putut bătrînul a-l mîngîia puțin, prin multe cuvinte duhovnicești. Apoi l-a trimis la niște frați care viețuiau în acea pustie ca să aducă cele de trebuință, spre săvîrșirea dumnezeieștii Liturghii. Alergînd Ioasaf cu sîrguință și săvîrșind porunca, s-a întors degrabă, temîndu-se ca să nu se săvîrșească în lipsa lui părintele său duhovnicesc, căci se va lipsi astfel de binecuvîntarea cea mai de pe urmă.

Deci, aducînd cele de trebuință pentru sfînta jertfă, Varlaam a săvîrșit dumnezeiasca slujbă și s-au împărtășit amîndoi cu dumnezeieștile Taine. După aceasta vorbind bătrînul multe către ucenicul său spre folosul sufletului, a început a se ruga lui Dumnezeu cu umilință pentru sine și ucenicul său. Iar după rugăciunea cea multă, îmbrățișînd pe Ioasaf părintește, i-a dat sărutarea și

binecuvîntarea cea mai de pe urmă. Apoi s-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci și culcîndu-se, s-a luminat la față, avînd mare bucurie, ca și cum ar fi venit la dînsul oarecare prieteni. Astfel s-a dus către Domnul, viețuind în pustie șaptezeci de ani, iar toți anii de la nașterea sa erau aproape o sută.

Ioasaf, udînd cu lacrimi trupul lui Varlaam, toată ziua și toată noaptea a cîntat psalmi lîngă el. A doua zi săpînd o groapă aproape de peșteră, a îngropat cinstitul trup al sfîntului său stareț; apoi șezînd lîngă mormîntul lui, plîngea mereu, pînă cînd a slăbit de multa plîngere și a adormit. Atunci a văzut în somn pe acei bărbați înfricoșați pe care i-a văzut odinioară, cînd era închis în palat cu fecioarele. Aceia, venind la dînsul, l-au luat și l-au dus în acel cîmp mare pe care și mai înainte îl văzuse și în acea strălucită cetate. Intrînd pe poartă, l-au întîmpinat îngerii lui Dumnezeu, ducînd două cununi preafrumoase, a căror frumusețe nu este cu putință a o spune.

Ioasaf i-a întrebat pe ei: "Ale cui sînt acele cununi prealuminate?" Iar îngerul i-a răspuns, zicînd: "Amîndouă sînt ale tale; pentru că multe suflete ai mîntuit și pentru că, lăsînd pentru Dumnezeu împărăția pămîntească, ai luat viața monahicească. Însă una dintr-însele se cuvine a o da tatălui tău, care prin tine s-a abătut de la calea

cea rea, s-a pocăit cu osîrdie și s-a împăcat cu Dumnezeu". Iar Ioasaf a zis: "Cum este cu puțință a o da tatălui meu, care numai pentru puțină pocăință să dobîndească răsplătire deopotrivă cu mine, care am avut atîtea osteneli?"

Acestea zicînd el, a văzut pe Varlaam grăind către dînsul: "Oare nu sînt acestea cuvintele mele, Ioasafe, pe care ți le-am grăit odinioară, că, atunci cînd te vei îmbogăți, atunci vei fi scump și nedarnic? Dar acum pentru ce nu voiești ca să fie deopotrivă cîntea tatălui tău cu a ta? Oare nu ți se cade a te veseli cu sufletul, căci s-a auzit rugăciunea ta pentru dînsul?" Iar Ioasaf, după cum avea obiceiul totdeauna, a zis către dînsul: "Iartă, părinte, și spune-mi unde locuiești?" Iar Varlaam a zis: "În această cetate preafrumoasă și mare am dobîndit locuință prealuminată". Iar el a început a-l ruga ca să-l ia în locuința sa și să-l găzduiască cu dragoste. Varlaam a răspuns: "N-a venit încă vremea ca să fii și tu aici, purtînd sarcina trupului; ci dacă vei răbda bărbătește pînă la sfîrșit în nevoințele călugărești, după cum ți-am poruncit, apoi degrabă după acestea vei veni aici, te vei învrednici de aceste petreceri, vei dobîndi acest fel de slavă și de bucurie și vei fi împreună cu mine în veci".

Acestea a văzut Sfântul Ioasaf în vedenie. Apoi deșteptându-se din somn, avea sufletul său plin de acea lumină și slavă negrăită și cu multă mirare înălțînd cîntare de mulțumire Stăpînului Hristos, L-a lăudat pe El. Și a petrecut acolo pînă la sfîrșitul său, avînd viață îngerească. În al douăzeci și cincilea an de la nașterea sa a lăsat împărăția cea pămîntească și a intrat în nevoința pustnicească; apoi în pustie petrecînd treizeci și cinci de ani, s-a mutat către Domnul.

Iar un pustnic sfînt care viețuia acolo, înștiințîndu-se cu duhul de mutarea lui Ioasaf, a venit în ceasul sfîrșitului lui și cîntînd obișnuitele cîntări lîngă cîstitul său trup, cu lacrimi de dragoste l-a așezat împreună cu moaștele Cuviosului Varlaam. Pentru ca ei, care erau nedespărțiți cu duhul, să odihnească împreună nedespărțiți și cu trupurile.

După îngropare, s-a făcut pustnicului aceuia o descoperire dumnezeiască, poruncindu-i să meargă în împărăția Indiei și să vestească pe împăratul Varahie despre sfîrșitul lui Ioasaf. Mergînd acel părinte, a vestit împăratului; și îndată a mers împăratul cu mulțime de oameni în pustie și, ajungînd la peștera cuvioșilor părinți, a descoperit mormîntul lor și a văzut moaștele lui Varlaam și ale lui Ioasaf nestricate, ieșind dintr-însele bună mireasmă. Deci, luîndu-le cu cinste,

le-a adus din pustie în patria sa și le-a pus în biserica pe care o zidise Sfântul Ioasaf, slăvind pe Unul Dumnezeu în Treime, Căruia să-I fie și de la noi cinste și închinăciune, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

